

Яськова Наталя Василівна
молодша наукова співробітниця
відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем
Інституту цифровізації освіти НАПН України, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВІДПОВІДНО ДО КРИТЕРІЇВ І ПОКАЗНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО НАУКОВОГО І ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Нині, питання оцінювання результативності педагогічних досліджень є актуальним у сфері освіти. Технологічні тенденції мають вплив на всі аспекти життєдіяльності нашого суспільства, особливо у галузі освіти та науки.

Проаналізувавши, різноманітні наукові джерела визначено, що у науково-педагогічних публікаціях зазначено безліч параметрів та критеріїв оцінювання результативності педагогічної діяльності та науково-педагогічних досліджень, що піддаються кількісному визначенню. Питання оцінювання дослідницької діяльності вчених і наукових установ висвітлено в працях зарубіжних та вітчизняних дослідників: Т. Борисової, В. Горового, Дж. Гласерта, Х.-Д. Даніель, О. Жабіна, С. Іванової, Є. Кухарчука, Л. Костенко, А. Камінської, В. Кравченко, А. Кільченко, В. Лугового, Л. Лупаренко, І. Роберт, І. Регейло, О. Спіріна, С. Сисоєвої, П. Самуельсон, Дж. Стоммел, Р. Wouters, А. Яцишин та інших.

Протягом останніх років відбуваються процеси цифровізації освіти не тільки в Україні, але й за кордоном. Результати педагогічних досліджень та їх оцінювання відповідно до критеріїв та показників європейського наукового і освітнього простору посідають одне із визначних місць. Так, науковці постійно ведуть дискусії щодо вимірювання та оцінювання ефективності наукових та науково-педагогічних досліджень, адже саме від цього залежить фінансування та імідж наукових закладів, установ, підрозділів на вчених.

Аналіз особливостей використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень відповідно до критеріїв і показників європейського наукового і освітнього простору наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Особливості використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень у європейському просторі

Назва країни	Особливості
Великобританія	Одна із перших країн ЄС, яка здійснювала оцінювання наукових праць в університетах згідно якісних показників. Оцінювання результативності наукових та науково-педагогічних досліджень здійснюється експертною комісією із використанням наукометричних показників. Таке оцінювання проводиться регулярно із відкритим критичним обговоренням кожного етапу, а також призначено для розроблення загальнонаціональних пріоритетів. У зв'язку із великим обсягом звітної документації, таке оцінювання частково відволікає від досліджень фінансових та людських ресурсів, адже вимагає розробку численних та об'ємних звітів.
Німеччина	Країна із багатогранністю дослідницької системи. Оцінювання результативності наукових та науково-педагогічних досліджень здійснюється через оцінку науково-дослідної програми щодо її актуальності та інноваційної спрямованості. Важливо, що при такій оцінці враховується кількість виданих публікацій, участь науково-дослідної установи у різноманітних конференціях, а також отримані установою патенти та гранти. Процедура оцінювання якості наукової

	<p>діяльності починається із залучення партнерів або фінансових коштів третіх внутрішніх і зовнішніх партнерів. Після отримання фінансування, починається здійснюватись оцінка взаємодії установи з іншими закладами, залученням іноземних фахівців, рейтинг закладу на внутрішньому та міжнародному рівнях.</p> <p>Варто наголосити, що у Німеччині розроблені критерії оцінювання надання консалтингових та інших послуг, якими займаються наукові установи. За допомогою критеріїв оцінювання діяльності науково-дослідного закладу визначається значущість його роботи на національному та міжнародному рівнях.</p> <p>Оцінювання результативності наукових та науково-педагогічних досліджень здійснюється експертною групою та із застосуванням бібліометричного методу. Також Німеччина для оцінювання науково дослідних праць, дослідників та установ використовує електронну соціальну мережу ResearchGate, в якій можна здійснювати семантичний пошук, використовувати спільне застосування файлового сховища, здійснювати обмін базою публікацій, введення форумів, дискусій та створення персонального блогу.</p>
Фінляндія	<p>Країна застосовує змішану систему наукометричних індикаторів (в основному що стосуються наукових публікацій та іноді патентів) та інших показників. В Фінляндії регулярно здійснюється оцінювання результативності наукових та науково-педагогічних досліджень в цілому та за групами дисциплін. Проте, таке оцінювання здійснюється не в великих об'ємах. В основному у тих випадках, коли влада потребує аналізу стану наукового потенціалу в країні в цілому, тобто у масштабних доповідях, метою яких є визначення перспективних та важливих для країни напрямів досліджень на національному рівні. У рутинному оцінюванні, що проводиться з метою розподілу фінансування між університетами, використовується підхід, що базується на кількісних параметрах.</p>
Швеція	<p>Країна надає велику увагу оцінюванню результативності наукових та науково-педагогічних досліджень із залученням міжнародних експертів (international peer review). У Швеції діє програма для оцінювання заявок на гранти та звітів щодо їх виконання. У рамках програми найкращі дослідники країни мають можливість отримати фінансування власних проєктів на довготривалій термін. Крім того, у Швеції приділяють увагу залученню найбільш кваліфікованих дослідників з інших країн та надання їм сприятливих умов для продуктивної наукової роботи. Варто наголосити, що Швеція фінансує щорічно галузь освіти і науки без будь яких попередніх обмежень та надає додаткові ресурси.</p>
Франція	<p>У країні приділяють увагу оцінюванню результатів діяльності лабораторій, особливо після 4 років роботи. Так, кожна лабораторія повинна підготувати звіт та відобразити в ньому такі показники як кількість публікацій, список доповідей на конференціях, кількість аспірантів, патентів тощо. До оцінювального комітету входять не тільки представники Національного центру наукових досліджень CNRS, університетів, промисловості, а також іноземні фахівці. Після оцінювання експертною групою, у структуру лабораторії можуть бути внесені відповідні зміни (злиття, поділ тощо). Часто лабораторії функціонують по вісім років без структурних змін. Загалом це досить гнучка схема діяльності наукового підрозділу</p>

Нідерланди	У Нідерландах більша увага, ніж у інших країнах, приділяється оцінюванню результативності та якості проведених досліджень для суспільства. Оцінюватись можуть великі наукові підрозділи, діяльність окремих груп наукових підрозділів, що робить дану систему більш гнучкою і дозволяє виокремити реальні точки зростання наукового потенціалу. Особлива увага приділяється якості управління дослідницькою інфраструктурою.
Норвегія	У Норвегії оцінювання результативності науково-педагогічної діяльності є експертним, хоча у звіти організацій потрапляють і кількісні показники. Публікаційна активність оцінюється експертами у балах, а також всі матеріали поділяються: - за типом: статті в журналах, статті в збірниках, книги; - за якістю: першого ешелону та другого ешелону (3 види публікацій і два види якості). Усі дані про наукову діяльність доступні експертам у національній інформаційній системі Current Research Information System in Norway (CRISin), яка складається із взаємозв'язаних модулів, де містяться відомості про наукові результати (не тільки публікації, але й патенти), опитування дослідників, дані про наукові проекти, відомості про наукові підрозділи [2].

Для сфери освіти та науки важливим є розроблення збалансованої системи оцінювання результативності наукових та науково-педагогічних праць. Наголосимо, що така система повинна відповідати стандартам, що надають можливість здійснювати коректні міжнародні порівняння і водночас відображати специфіку вітчизняної наукової діяльності [1]. Таким чином, українські вчені та їхні розробки мають бути представлені в міжнародних професійних засобах інформації, провідних журналах і академічних виданнях, особливо англійських, на міжнародних наукових форумах та ін. [3]. Тобто результати досліджень вітчизняних науковців мають стати відомими не тільки в нашій країні, а і всій зарубіжній науковій спільноті.

Отже, вважаємо, що особливості використання інформаційно-цифрових технологій для оцінювання результативності педагогічних досліджень відповідно до критеріїв і показників європейського наукового і освітнього простору є перспективними для використання в Україні. Адже, європейський досвід дає можливість сформулювати критерії та показники результативності науково-педагогічної діяльності вчених та їх праць в цілому. Наголосимо, що аналіз зарубіжного досвіду країн ЄС свідчить про те, що результати оцінювання наукової діяльності мають бути пов'язані із наданням бюджетного фінансування. Продовження технологічної модернізації оцінювання результативності наукових та науково-педагогічних матеріалів згідно кількісних та якісних показників залишається пріоритетним напрямком вирішення даної проблеми.

Список використаних джерел:

1. Єгоров І.Ю. Система комплексних індикаторів оцінки науково-технічної та інноваційної діяльності в контексті процесів євроінтеграції. Наука та інновації. 2016. Т. 12, № 4. С. 19-21. URL: <http://surl.li/dqjkh>
2. Cristin (Current Research Information System in Norway). URL: <https://www.nord.no/en/library/research-support/Pages/CRISTIN.aspx>
3. Петрушина Т.О. Стан науки в Україні (за оцінками вітчизняних та зарубіжних експертів). Вісник НАН України. 2017. № 11. С. 66-80. URL: <http://surl.li/dqjje>
4. Іванова С.М., Кільченко А.В. Науково-технологічна політика цифрової трансформації освіти і науки: зарубіжний досвід. Інформаційні технології в освіті та науці: матеріали II Міжнар. наук.-практич. конф., м. Мелітополь, 10-

11 черв. 2021 р., Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2021. С. 52-56. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/727344>

5. Спірін О. М., Яцишин А. В., Іванова С. М., Кільченко А. В. та Лупаренко Л. А. Модель інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу. Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. т. 59, № 3, с. 134–154. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1694/1180>.

6. Яськова Н.В. Вітчизняний і зарубіжний досвід використання електронних соціальних мереж RESEARCHGATE ТА ACADEMIA.EDU для оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень. Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 13-15 травня 2021 р., Запоріжжя: ЗОІППО. С. 1- 4. URL: https://drive.google.com/file/d/1pR6-owrjegggsEZLDfuE7eTik_7Ty5okJ/view

7. Яцишин А. В., Яськова Н. В. Про методику використання електронних соціальних мереж для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності аспірантів, наукових і науково- педагогічних працівників. Інформаційні технології в освітньому процесі 2019: матеріали наук.- практ. Інтернет-конф., м. Чернігів, 09-15 груд. 2019 р. 2019 р. Чернігів: online, 2019. URL:<https://kafedraikt.blogspot.com/p/2019.html>.